

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА
КАФЕДРА ЕКОЛОГІЇ ТА ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ

Затверджено
на засіданні
кафедри екології та охорони
довкілля

**Програма навчального курсу
Методика викладання природознавства**

Для студентів природничого факультету
(заочного відділення)

Лекції – 10
Лабораторні роботи 8
Самостійні роботи – 62
Всього – 80

Укладач : старший викладач
Гуріненко Н.О.

Полтава 2005

Пояснювальна записка

Демократичні перетворення в Україні ставлять одну з вимог перед вищими навчальними педагогічними закладами – удосконалення природничо-наукової освіти. Вирішення проблеми можливе завдяки модернізації та проектування нового освітнього середовища, адекватного сучасним потребам майбутнього вчителя.

Реалізації поставлених завдань, в першу чергу сприятиме створення науково - місткої матеріальної основи, складовою якої є дидактичне та методичне забезпечення природничо-наукових дисциплін.

Розроблена програма „Методика викладання природознавства” є кроком до створення системи підготовки спеціалістів з інтегрованої природничої освіти. Впровадження курсу „Методика викладання природознавства” забезпечить системність та наступність між початковою, середньою та старшою школою, при оволодінні освітньою галуззю „Природознавство”.

Програма „Методика викладання природознавства” спирається на впровадження таких форм та методів навчання, які формують студента як особистість, здатну до самонавчання упродовж життя, до прийняття рішень в інтересах дитини.

Мета програми – окреслити зміст і структуру предмету „Методика викладання природознавства”, як самостійного курсу з його специфікою викладання, щоб знання, одержані студентами, стали реально дієвими.

Теоретичною базою курсу є попереднє вивчення студентами дисциплін природничого циклу, а також психології та педагогіки. Різноманітність та багатопредметність підготовки вимагає широкого встановлення міжпредметних зв'язків, перш за все взаємного узгодження змісту кожного курсу, логіки його вивчення.

Програма включає : лекційний курс, лабораторно-практичні заняття, самостійну роботу студентів.

У лекційному курсі дається система методичних понять, пов'язаних з вирішенням основних питань дидактики : чому учити; як учити і як учитися.

Лекції повинні ознайомити студентів з принципами, науковими основами раціональної побудови і проведення різних форм організації навчально – виховної роботи в процесі вивчення шкільного курсу „Природознавство”.

Під час проведення лабораторних занять студенти вивчають техніку і методику шкільного експерименту, організацію спостережень над рослинами і тваринами з методикою проведення різних форм позакласної роботи з природознавства.

Програмою передбачена самостійна робота студентів по вивченню окремих, менш складних тем.

Література

1. Природознавство. Програма для 5 – 6 класів загальноосвітніх навчальних закладів. Міністерство освіти і науки України, – Київ. : – 2004.
2. 2. Природознавство. Довкілля. Програма для учнів 6 класів загальноосвітніх навчальних закладів. Міністерство освіти і науки України, – Київ. : – 2004.
3. Природознавство : Підручник для учнів 5 класу середньої загальноосвітньої школи / В.Р. Ільченко, К.Ж. Гуз, Л.М. Булава. – К, : Генеза, 1999. –176 с .
4. Ільченко В.Р., Гуз К.Ж., Ільченко О.Г. Методика викладання курсу „Природознавство. Довкілля” в 5 – 6 класах. Посібник для вчителів. – Полтава : Довкілля – К. – 2005, – 144 с.
5. Авдеева С.Б., Демидова М.Ю., Павленко Н.И. Природоведение V класс. Естествознание V – VI классы. Поурочное планирование. Тематические контрольные и практические работы. – М. – Школа – Пресс, 2001. – 160 с.
6. Шамамов Р.В., Бабенко Г.С. Природознавство 5 клас. – Х. : Світ дитинства, 2000. – 176 с.
7. Помогайбо В.М. Довкілля. Підручник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів зі спеціальності „Початкове навчання” – Полтава : Довкілля – К, 2005. –304 с.
8. Дробот Л. Світ навколо тебе. Підручник для 5 класу . – к. : „Проза”, 2003. – 160 с.
9. Яришева Н.Ф. Основи природознавства : Природа України: Навчальний посібник. – К. : Вища школа, 1995. – 335 с.
10. Байбара Т.М. Методика навчання природознавства в початкових класах. Навчальний посібник, – К. : „Веселка” , – 1998. –334 с,
11. Нарочна Л.К., Ковальчук Г.В., Гончарова К.Д., Методика Викладання природознавства. – К. : „Вища школа”, 1990 – 302 с.

Тематичне планування курсу
„Методика викладання природознавства”
для заочного відділення (80 год.)

№	Тема	Лекції	Лабораторні	Самостійні	Всього
1.	Предмет і завдання „Методики викладання природознавства”. Зміст і структура шкільного курсу природознавства.	2		6	8
2.	Матеріальна база навчання природознавства. Засоби наочності та методика їх використання.	2	2	8	12
3.	Методи навчання природознавства	2	2	10	14
4.	Форми організації процесу навчання природознавства. Експерсії та уроки серед природи.	2	2	8	12
5.	Позакласна і позаурочна робота з природознавства.	2	2	8	12
6.	Діяльність учителя в процесі навчання природознавства.	-	-	4	4
7.	Методика формування природознавчих понять.	-	-	4	4
8.	Методика формування умінь у процесі навчання природознавства.	-	-	4	4
9.	Індивідуалізація у процесі навчання природознавства.	-	-	4	4
10.	Виготовлення унаочнення до уроків природознавства.	-	-	6	6

Лекційний курс
„Методика викладання природознавства”

Тема 1

Предмет і завдання методики викладання природознавства.

Зміст і структура шкільного курсу природознавства.

Мета, завдання та структура курсу „Методика викладання природознавства”.

Методи дослідження методики навчання природознавства.

Структура процесу навчання природознавства.

Зміст навчального предмета.

Краєзнавчий матеріал в змісті навчального предмету.

Діяльність учителя в процесі навчання.

Тема 2

Навчально – матеріальна база вивчення природознавства .

Засоби наочності. Їх загальна характеристика.

Натуральні засоби наочності

Образотворчі засоби наочності.

Аудіовізуальні засоби наочності.

Моделі як засоби наочності.

Методика виготовлення та використання засобів наочності.

Тема 3

Методи навчання природознавства.

Дидактична суть методу навчання.

Методи проблемного навчання.

Розповідь та її види.

Бесіда та її види.

Спостереження і досліди, їх види.

Практичні роботи з природознавства.

Тема 4

Форми організації процесу навчання природознавства.

Урок, типи і структура уроків природознавства.

Комбінований – методичні особливості проведення основних етапів уроку.

Предметний урок.

Узагальнюючий урок.

Нетрадиційний урок.

Урок серед природи.

Експерсії в курсі природознавства, методика підготовки та проведення.

Тема 5

Позакласна та позаурочна робота з природознавства.

Спостереження за неживою природою.

Організація спостереження з рослинами та тваринами.

Спостереження за працею людей.

Дослідницька робота на пришкольній ділянці. Перевірка народних прикмет.

Індивідуальна позакласна робота.

Групова позакласна робота.

Позакласна масова робота.

Проведення свят.

Тематика лабораторних занять
(заочне відділення)

8 годин

1. Нормативне забезпечення викладання природознавства. Матеріальна база навчання природознавства. Методика виготовлення і використання засобів наочності.
2. Практичні методи навчання природознавства. Екскурсії та уроки серед природи.
3. Методика проведення уроків : комбінованого, предметного, узагальнюючого, нетрадиційних.
4. Методика підготовки і проведення масових позакласних заходів.